Vård för barn utan båda vårdnadshavarnas samtycke

Huvudregeln i dag är att föräldrar skall ha gemensam vårdnad om sina barn. Gemensam vårdnad innebär inte automatiskt ett hälftenboende. Gemensam vårdnad innebär att föräldrar tillsammans skall fatta avgörande beslut till sitt barns bästa.

Att ha gemensam vårdnad om barn innebär att föräldrarna gemensamt skall fatta avgörande beslut och vara överens om vilka beslut som behövs för barnet. Som exempel skall nämnas att båda föräldrar skall medverka till att barnet får pass, att barnet får skolplats, att barnet är skrivet i den kommun barnet faktiskt är bosatt etc etc.

I många tvister om vårdnad om barn i domstol har, som ett tungt vägande argument för ensam vårdnad, anförts att det gemensamma barnet mår dåligt vilket den andre föräldern inte inser. Det drabbade barnet kan då inte få relevant hjälp och stöd via exempelvis Barn och Ungdoms Psyk (BUP). För detta har krävts att föräldrarna gemensamt begär denna hjälp. Alternativet är att den förälder som inser att barnet mår dåligt får söka och erhålla ensam vårdnad och därmed själv kan se till att barnet får hjälp.

Det har också hänt vid flertalet tillfällen att en förälder önskat avlastning i form av kontaktfamilj då den andre föräldern inte är närvarande i en omfattning som den sökande föräldern anser önskvärt. Då motparten varit av annan uppfattning, eller inte önskat vidgå att han/hon inte tar del i omsorgen om barnet som denne ”borde”, har en ändring i vårdnaden om barnet krävts för att boendeföräldern skall få den avlastning som behövs.

I familjer där den ena föräldern påstår att den andre

föräldern utsatt denne för våld och att barnet bevittnat detta vilket fått barnet att må dåligt är det inte ovanligt att den andre föräldern, som förnekar våld, inte vill medverka till BUP-kontakt för barnet. Den förälder som utsatt den andre föräldern för våld är rädd för vad som skall komma upp till ytan i de samtal som barnet har med psykologer på BUP.

Vid muntliga förberedelser (inledande förhandlingar) i domstol där en förälder framfört barnets behov av stöd på BUP som grund för att få ett snabbt beslut om ensam vårdnad är det inte sällan så att det inte finns någon direkt utredning att presentera kring barnets mående. Domstolar skall också vara restriktiva med att göra någon bevisprövning vid inledande förhandling. Detta har inneburit att barn som i många fall verkligen varit i behov av stöd och hjälp blivit utan sådan.

Det har nu skett en förändring i lagtexten, som få känner till, sedan år 2012. I FB 13 a § sägs följande:

”Står barnet under vårdnad av två vårdnadshavare och samtycker endast den ena till en åtgärd till stöd för barnet, får socialnämnden besluta att åtgärden får vidtas utan den andra vårdnadshavarens samtycke om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller

1. psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),

2. behandling i öppna former som ges med stöd av 4 kap 1 § socialtjänstlagen (2001:453),

3. utseende av en kontaktperson eller en familj som avses i 3 kap. 6§ tredje stycket socialtjänstlagen eller

4. en insats enligt 9 § 4,5 eller 6 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.”

Även om denna bestämmelse säkert ej kommer att minska vårdnadstvisterna i någon större mån så innebär den i vart

fall en mycket stor förbättring. Barnet tillförsäkras rätt till vård utifrån utomstående personers bedömning för det fall parter är oense. Det krävs inte längre lång väntan på förhandlingstider i domstol för att få frågan prövad. Det finns även möjlighet för förälder som lever som ensamstående utan något stöd från den andre föräldern att få avlastning i form av kontaktfamilj för barnet utan att behöva väcka talan om ensam vårdnad.